

7. Аристотель. Топпика. Аристотель. Соч. в 4-х т., т. 2. М.: Мысль, 1978. С. 347-532.
8. Владимиров Л. Е. Суд присяжных. Условия действия института присяжных и метод разработки доказательств. Харьков, 1873.
9. Alexy, R. A theory of legal argumentation / R. Alexy. Oxford university press, 1989.
10. Eemeren F., Grootendorst R., Kruger T. Handbook of Argumentation Theory / F.van Eemeren, R. Grootendorst, T. Kruger. – Dordrecht-Holland: Foris Publication; Providence-USA, 1987.
11. Kommers D. The Constitutional Jurisprudence of the Federal Republic of Germany. – Durham and London: Duke University Press, 1989. 648 p.
12. Stone J. Legal System and Lawyers' Reasoning / Julius Stone. Stanford, Stanford University Press, 1964. 454 p.

Носенко Юлія Вікторівна
здобувачка вищої освіти
Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Науковий керівник –
к.ю.н., доцент Тищенко І.О.
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПРАВО НА БЕЗОПЛАТНУ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

На сьогодні право на безоплатну правову допомогу гарантоване низкою міжнародних актів, зокрема Загальна декларація прав людини, прийнята 10 грудня 1948 р. Генеральною Асамблеєю ООН, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, прийнятий 6 грудня 1966 р. Генеральною Асамблеєю ООН, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, прийнята 11 квітня 1950 р. Радою Європи, та інші міжнародно-правові акти. Національні стандарти щодо забезпечення конституційного права особи на правову допомогу закріплені у Конституції України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР, галузевих процесуальних кодексах, Законі України «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06.2011 № 3460-VI, Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 № 5076-VI та інших нормативно-правових актах.

У своїй річній доповіді Уповноважена Верховної Ради України з прав людини порушила право людини на професійну правову допомогу. Основною проблемою була недостатня обізнаність щодо можливості отримання правової допомоги у більшості закладів соціального захисту, освіти та охорони здоров'я; низька обізнаність громадян про свої права; неконтрольована співпраця центрів вторинної безоплатної правової допомоги з громадськими організаціями; порушення стандартів якості адвокатами

надання безоплатної вторинної правової допомоги; невиконання поліцією обов'язку гарантувати права адвоката з самого початку у кримінальному провадженні тощо. Як бачимо, більшість із цих порушень є адміністративно-правовим забезпеченням права на безоплатну правову допомогу [10].

Адміністративно-правове забезпечення як одна з основних категорій адміністративного права вивчалася В.П. Бойко, К.В. Бурсуковим, О.М. Гуміним, І.О. Іерусалімовою, Є.Є. Колесниковим, О.О. Кривко, О.В. Климко, К.В. Степаненко, І.М. Шопіною, М.В. Цвік та інші. Своєю чергою окремі адміністративно-правові аспекти права на безоплатну правову допомогу були предметом дослідження Є.Ю. Бови, С.В. Вилкова, А.В. Іванцова, М.В. Стаматіної, К.О. Струкової та інших.

Адміністративно-правове забезпечення розглядається як цілеспрямований акт людської поведінки та соціальних відносин [8] або вплив на них адміністративно-правовими засобами [5]. І.О. Іерусалімова, вважає, що адміністративно-правова допомога передусім включає в себе регулювання суспільних відносин, що виникають у результаті реалізації прав і свобод людини і громадянина через адміністративне право, вплив передбачених законом [5]. Другу точку зору представляє К. В. Бурсуков, який двояко розглядає термін «забезпечення». По-перше, як діяльність державних органів для виконання своєї роботи. По-друге, в результаті цієї діяльності, що виражається у фактичній реалізації правових вимог, прав і свобод громадян [1]. В. Бойка [2]. Наступна група авторів – О.О.Кривко, К.В. Степаненко [7], І.М. Шопін [9] у запропонованому цими авторами підході під адміністративно-правовою допомогою розуміють створення та підтримання умов для повної реалізації прав, свобод та інтересів людини, громадянського суспільства та інших питань адміністративно-правових відносин.

Адміністративно-правове регулювання – це діяльність органів влади та місцевого самоврядування, зміст якої має цілеспрямований вплив на суспільні відносини, роботу з регулювання, легалізації, захисту та виконання. У розвитку адміністративного права поступово руйнується провідна роль адміністративно-правової системи як більш жорсткої правової бази, що характеризується відсутністю поліособливості та індивідуальних відмінностей. Натомість адміністративно-правове забезпечення передбачає формування мети прийняття тієї чи іншої правової норми передусім за системою публічного адміністрування, така мета формується суб'єктами громадянського суспільства, суб'єктами господарювання, для розвитку яких є необхідним ті чи інші зміни у структурі та змісті суспільних відносин. Завданням держави за таких умов є зміна або створення за допомогою правових засобів умов, за яких мета таких суб'єктів може найбільш ефективно досягатися [9]. Для характеристики права на безоплатну правову допомогу необхідно використовувати термін «адміністративно-правова допомога», оскільки саме держава має створити належні умови для реалізації цього права. Так А.В. Іванцова пише: «Теза про те, що «кожен має право на

професійну правничу допомогу» є конституційною декларацією, яка передбачає створення в державі умов, за яких кожен міг би задовольнити своє право на отримання необхідної правової допомоги в будь-якому місці й у будь-який час. Це означає, що така допомога за Основним Законом має бути доступною, нічим не обмеженою й реальною» [4]. С. В. Вилков, навпаки, вказує, що право на безоплатну правову допомогу характеризується тим, що воно опосередковує суспільні та цивільні відносини не лише між собою, а й із усією державою [3]. Держава як гарант прав і свобод людини і громадянина має створити правильні, а не фактичні формальні умови для отримання та реалізації права на безоплатну правову допомогу через категорію пільговиків.

Системи правової безоплатної допомоги включає комплекс складових. До них відносяться такі складові, як інституційна, кадрова, інформаційно-аналітична, а також матеріально-технічне та фінансове забезпечення. Розглянемо їх детальніше.

Інституційна складова є сукупністю уповноважених органів, які мають загальні чи специфічні навички у сфері надання безоплатної правової допомоги. Її метою є забезпечення ефективної реалізації принципів захисту прав людини та забезпечення легального доступу до правосуддя. Установи та інші уповноважені органи діють з метою надання юридичних послуг. Кадрова складова включає наявність професійних кадрів для надання безоплатної правової допомоги. Кадровий потенціал відіграє надзвичайно важливу роль і визначається професійним рівнем працівників системи надання безоплатної правової допомоги, здатністю відповідних працівників за наявності необхідних знань та умінь виконувати покладені на них функції з надання правових послуг Інформаційно-аналітична складова. Це, перш за все, наявність та належне функціонування комплексної інформаційно-аналітичної системи безоплатної правової допомоги, яка призначена для полегшення функціонування та управління системою безоплатної правової допомоги та є основою для всіх важливих процесів і процедур, у тому числі звернень.

Матеріально-технічне та фінансове забезпечення. У Законі України «Про безоплатну правову допомогу» ст. 29 визначено, що фінансування безоплатної вторинної правової допомоги здійснюється за кошти видатків Державного бюджету України [6].

Отже, адміністративно-правове забезпечення розглядається як цілеспрямована дія на поведінку людей і суспільні відносин, або ж вплив на них за допомогою передбачених у законодавстві адміністративно-правових засобів. На основі проаналізованих матеріалів було запропоновано під адміністративно-правовим забезпеченням права на безоплатну правову допомогу розглядати діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, суб'єктів надання безоплатної правової допомоги, зміст якої становить створення та підтримка необхідних правових, інституційних, кадрових, інформаційно-аналітичних та матеріально-технічних умов

належної реалізації, охорони та захисту права громадян, які опинилися у важких життєвих обставинах, на безоплатну професійну правову допомогу.

Бібліографічні посилання:

1. Барсуков К.В. Адміністративно-правове забезпечення проходження служби працівниками органів внутрішніх справ у складі міжнародних миротворчих підрозділів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2010. 20 с.
2. Бойко В.П. Адміністративно-правове забезпечення ефективності функціонування судової влади України. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 1. С. 96–100.
3. Вилков С.В. Адміністративно-правові засади організації надання адвокатами безоплатної правової допомоги : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук за спец. 12.00.07. Київ, 2019. 26 с.
4. Іванцова А.В. Поняття безоплатної правової допомоги в Україні та за кордоном. Часопис Академії адвокатури України. 2015. № 3 (28). С. 40–45.
5. Ієрусалімова І.О. Механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2006. 205 с.
6. Про безоплатну правову допомогу: Закон України № 3460-VI від 02.06.2011 року. Офіційний сайт Верховної Ради України.
7. Степаненко К.В. Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод громадян України за кордоном : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.07. Дніпропетровськ, 2009. 19 с
8. Цвік М.В. Загальна теорія держави і права: підруч / М.В. Цвік, В.Д. Ткаченко, Л.Л. Рогачова, О.В. Петришин, С.М. Олейников; М.В. Цвік (ред.). Харків : Право, 2002. 432 с.
9. Шопіна І.М. Поняття адміністративно-правового забезпечення базових категорій адміністративного права. Правові засади організації та здійснення публічної влади : збірник тез III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, присвяченої світлій пам'яті Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 28 лютого – 2 березня 2020 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2020. С. 458–461.
10. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2019 році. URL: <https://www.minregion.gov.ua/press/news/shhorichna-dopovid-upovnovazhenogo-verhovnoyi-rady-ukrayiny-z-prav-lyudyny/>.